

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esî Marti-a, Joi-a, Sambet'a si Dominic'a, demaneti'a.

Pretulu de Prenumeratiune:
Pre trei luna . . . 4 fl. v. s.
Pre siese luna . . . 7 fl. 50 cr.
Pre anulu întregu . . . 15 fl.

Pentru Romanii:
4 galb. pre anu, — 2 galb. pre 1/2
de anu, — si 1 galb. pre 1/4 de anu

Pentru Insertiuni:
10 cr. de linia, si 30 cr. taps'a tim-
brale pentru fiesce care publicati-
one separatu. In Loculu deschis
20 cr. de linia
Unu esemplariu costâ 10 cr.

Locuinti'a Redactorului:
si
Cancelari'a Redactiunii:
e in
Strat'a Morariloru Nr. 13.

Articolile nefrancate nu se vor
primi decâtu numai de la corespun-
dintii regulari si „Federatiunii“
Articlii tramisii si republicati se
voru arde.

D'in caus'a s. serbatoarei de mane- rulu urmatoriu va aparè dominica.

Abiè gatarâmu cu procesulu de presa si éca ne
amenintia altulu. Asta-di in diori de diua primiramu
urmatori'a citatiune:

Nr. 594 De la Judele de Instructiune in cause de presa.
1868

Di. Procurorulu generalu s'au plansu la mine pentru
deliptulu de presa cuprinsu in articlii intitulati „In locu
de articulu“ si aparuti parte fâra, parte cu mai multe
semnare in Nr. 113, 126 si mai multi ai „Federatiunii“
provocu pre Redactorulu „Federatiunii“ Di. Alesandru Ro-
manu, ca pentru a fi ascultatu sê se infatisiedie sub respun-
dere armâriloru legale, in 17 decemvre 1868 la 10 ore dem-
in localitatea mea oficiale in constructur'a I. a casei de sub
Nr. 65. Calea de Cherepesiu in Pest'a.

Datu Pest'a, 15 dec. 1868.

Ferdinandu Kacziany, m. p.

Judele de Instructiune in causele
de presa in Pest'a.

Procesulu de presa alu redactorului „Fede- ratiunii“*)

pertratatu la curtea juratiloru d'in Pest'a in 7 I. c.

Cuventulu de aperare alu lui Ales. Romanu.

Dupa cele insîrate mai susu este invederatu cã
Uniunea Transilvaniei cu Ungari'a nu numai cã nu
s'au executatu neci candu, ci chiaru intru întielesulu
legiloru d'in 1848 trebuia ca in detaiu sê se regule-
die mai tardîu. Eveniminte triste, de cari cu fiori ne
ducemu a minte, si a le caroru reimprospetare ni-
mene nu o doresce, au impedecatu acesta regulare si
prin urmare inasa-si executarea legii; aceste evine-
minte nu Romanii le au causatu, si daca au prinsu
si armele nu au facutu d'in ura in contr'a natiunii
magiare, precum au dîsu D. procuroru gen. neci de
dreptulu in contr'a uniunii, ci pentru cã prin mo-
dulu, pre cum se decretase, au crediutu a fi amenin-
tiata esistintia loru natiunale si pentru cã dupa in-
têtîtele reclamâri n'au fostu ascultati, ba neci chiaru
luati in consideratiune. In ceea ce me privesce pre
mine, ur'a neci candu nu m'au condusu a atîtia in
contr'a natiunii magiare, pentru cã pre minime con-
ducu principie politice si convîngeri, d'intre cari un'a
este convîngerea firma cã sortea si viitoriulu elemen-
tulu magiaru si romanu sunt strinsu legate, cã-ci
ambele sunt isolate in oceanulu germanismului si alu
slavismului amenintiatoriu, cã celu ce ar' tînde a slabî
pre unuluslabesce pre amendou e si li-ar aduce periculu
comune. Asta convîngere a mea am dechiaratu-o si in
dieta tierci intr'o siedintia d'in lun'a lui fauru, candu la
unu pasu d'in cuventarea Dlu ministru Eötvös, am
observatu, cã „de ar vre fatulu (ursit'a) ca sê ni mai
încingemu inca odata manile in sange fratiescu,
chiaru si dupa aceea inesorabil'a necesitate, interesele
comune ne-ar silî ca sê ne impacâmu.“ Protestedi
dara in contra a ori si ce felu de invinuire de ura
natiunala si nu concedu nîmeniu a suspitiunã pa-
triotismulu meu, cu atâtu mai vertosu nu, cã-ci atâtu
ca deputatu, cãtu si ca cetaticianu mi-am cunoscutu
chiamarea si am implinitu detorintia mea. Respingu
dara ori ce suspitiunare neintemeiata si provocu pre
ari care ar vre sê me invinuesca in asta privintia, sê
produca fapte!

Cãtu pentru autonomi'a si nedependintia con-
stitutiunala a Transilvaniei nu voiu, dar credu cã
neci este de trebuintia sê aducu dovedi, cã-ci ace'a
este preacunoscuta. Transilvani'a au avutu-o, si au
avutu-o in mai mare mesura decâtu Croati'a, apoi la
1848, Croatii se rupsera de Ungari'a, au prinsu si
ei, — inca cei d'antâi, — armele in contr'a Ungariei,
cu tote aceste la impacatiune li-se fêcera concessiuni,
li-se dede carta bianca si Croati'a caseigã mai multa
autonomiã decâtu avusese, pentru cã se bucurã si de
priginirea vienesiloru; éra Transilvani'a, carea fu-
sesse nedependinte perdû autonomi'a sa si reclamã-
bile natiunii romane au remasu neconsiderate. Acum,
Dloru, daca am pretinsu pentru Transilvani'a dre-
pturi autonomice, facendu provocare la Croati'a,
credu cã n'am pretinsu lucru nedreptu, esageratu, si

cã prin acea pretinsiune d'in articlii incriminati nu
s'au facutu atîtiare in contr'a legii, — precum vre
D. procuroru gen. — dovedesce inasa-si provocatiu-
nea la diplom'a Leupoldina, dar mai alesu la ana-
logi'a cu Croati'a, cã-ci impacarea cu Croati'a s'au
intemplatu pre cale legala.

Sê vedemu inse fasele ulterioari prin cari au tre-
cutu cestiunea de Uniune de la 1861 incoce. Pana
acî am doveditu prin legile inse-si, cã Uniunea au
fostu decretata numai in principiu, acum voiu aretã
cã atâtu Domnitoriulu cãtu si inasa-si diet'a Ungariei
totu intru acestu întielesu au judecatu a supr'a
Uniunei.

Diet'a Ungariei in prim'a adresa a sa d'in an.
1861. in aline'a despre cestiunea Uniunii dîce „Crê-
demu, cã neci cetaticenii de natiunaltate nemagiara
ai Transilvaniei nu si voru socoti periclitãte intere-
sele loru natiunale prin Uniune, cã-ci voru gasi
multumire si asigurare deplina intru
acele resolutiuni ce vomu face noi pentru concetatie-
nii nostri de alta natiunaltate.“

In Rescriptulu I, ca raspunsu la acesta adresa,
Domnitoriulu dîce „In ceea ce privesce Uniunea
Marelui Principatu alu Nostru Transilvani'a cu Un-
gari'a, carea s'au decretatu fâra de liber'a invoire a
natiunei romane si sasesci, este de insemnatu, cã
acesta uniune neci candu n'au intratu in
potere de lege, dupa publicarea decretãriloru
unilaterale, aceea s'au desfacutu prin fapta si preste
totu se va considerã de neexecutabila pana atunci,
pana ce locuitorii nemagiari ai Transilvaniei voru
crede prin asta uniune a fi periclitãte interesele loru
natiunale, si pana ce pretinsiunile si interesele impe-
ratiei in asta privintia nu voru fi de ajunsu asecur-
rate. Indemnati de aceste considerante, Uniunea Ma-
relui Principatu Transilvani'a cu Ungari'a am las-
satu-o neatinsa prin resolutiunile nostre d'in 20 opt.
1860, si ordonaramu a se face numai pregatirile pen-
tru reactivarea reprezentatiunii regnicolari a Tran-
silvaniei.“ In raspunsulu ce face diet'a in II adresa a
sa, promite de nou asigurarea intereselor natiunale
a locuitoriloru nemagiari ai Transilvaniei. Nu am
intentiunea de a spune cum s'au asecuratu aceste
interese natiunale, este preacunoscutu, ci am sê
constatediu numai faptulu, cã diet'a inasa-si au recu-
noscutu detorintia sa in asta privintia, si prin acest'a
totodata conditiunile Uniunii pentru a se regulã
uniunea decretata numai in principiu.

(Va urmã.)

Revista diurnalistica.

Cetimu in „Pester Lloyd“:

„Daca ar' mai fi omeni cu cugete naive copila-
resci, cari sê nu scia ce sê tiena despre schimba-
rea ministeriului romanu, apoi si acestor'a
li se dâ acum ocaziune a se convînge despre adeve-
rat'a importantia a acelu evinimentu. Dlu Bratianu
pare a avè multa ambitiune si a se teme, cã lumea
va concede a se seduce si a crede, cã demisiunarea
lui n'a fostu numai o manopera simulata, care Maie-
statea sa regele Prussiei a ordenat'o nepotulu sêu
d'in Bucuresci, pentru ca Prussia sê nu inchimbe
inimicitia Ungariei pentru amicitia Romaniei. Ace-
stu cugetu nu lasã pre dlu Bratianu in pace si elu
se grabi a aretã lumea, cã la demisiunarea lui n'a
fostu nece decâtu vorb'a de o schimbare a politicei
Romaniei. Acést'a a fostu cu totulu de prisosu; la
noi in Ungari'a omenii nu sunt atâtu de scurtu ve-
diatori, pre cum s'ar' crede in Berlinu si Bucuresci;
noi nu concedem asiè de usioru a ne amagi prin
jucari diplomatice si scimu pre bine, de ce am avè
sê ne ferimu d'in partea Romaniei in casulu unei
crise.

Dlu Bratianu infatîsiã in siedintia de sambata
a camerei Romaniloru asertiunea audace, cã contii
Beust si Andrassy ar' avè planulu de a „anectã“
Romania. Acést'a nu este o asertiune noua, ci un'a
d'intre acele-a calumnie machiavelistice, cari se cer-
ca acum de unu anu a se pune in cerculatiune con-
tr'a Austriei si a Ungariei. Contr'a atãroru calumnie,
cari dupa dîs'a cunoscuta „calumniare audacter, sem-
per aliquid haeret“ pre langa tote demintirile se totu
reinoiescu, propriaminte nu este neci o arma.

Contele Beust avù, inca in lun'a lui apile, o in-

treverbire cu dlu Cretulescu, in care protestã cu
tota resolutiunea contr'a ideei: cã monarci'a ar' vol a
se mari pre contulu Romaniei. Si totu-si in lun'a lui
mai éra-si dâmu de faim'a, cã Austri'a-Ungari'a are
cugete de annessiune in privintia Romaniei. intr'o
convorbire a ministrului presiedinte italianu Men-
abrea cu ambasadorulu austriacu bar. Kùbeck. —
D'in depesi'a dlui Kùbeck cãtra d. Beust se vede, cã
si unu barbatu de statu atâtu de luminatu ca Men-
abrea inca a fostu aplecatu a da crediamentu faim-
loru despre cugetele de annessiune a le Austriei.
— Machinatiunile asiè dara trebue cã s'au facutu
cu multa dibacia si contielegerea ce existe intre Flo-
rentia si Berlinu ne indreptatesce a presupune, cã
funtele faimelor, despre planuri presuntive secrete
a le Austriei si Ungariei in privintia Romaniei, are a
se cercã in Berlinu. E unu proverbu nemtiescu
cunoscutu, cã: „cum e omulu asiè i este si cugetulu“
Sê avemu iertare pentru acestu citatu trivialu, dara,
indata ce este vorb'a de annessiuni, noi nu potemu sê
nu cugetãmu la acelu diplomatu alu cãruu capu este
pururea plinu de cugete de annessiune si care a eser-
ceatu pan'acum'a manoper'a adnessiunei cu zelu si
resultatu atâtu de mare. — Care a anectatu atãt'a
cãtu dlu Bismark, care a avutu atãte-a ocaziuni a
gustã bucurie dulci cari le oferescu annessiunile:
acel'a va fi totdeun'a plecatu a presupune, cã pro-
priele sale pasiuni le au si altii. Calumnia ce se re-
spandî tempu indelungatu in secretu, o esprime
acum dlu Bratianu publice in camer'a Romaniei;
inse adausulu cu care o urmaresce areta destulu de
chiaru, cã nu noi avemu planuri de annessiune, ci
dlu Bratianu si credintiosii sêi. Elu dîce, cã apesarea
Romaniloru transilvani nu se pote privi cu indiferin-
tia; cu alte cuvinte cã Romania are misiunea si de-
torintia de a anectã Transilvani'a. Asiè nu vorbesce
fostulu ministru alu unei tierciore de 3 1/2 milioane de lo-
cucitori fatia cu o monarcia de diece ori mai mare,
daca nu stau altii la spatele lui, cari lu-incourageza
la atari espressioni.

In ce stã propriaminte acea apesare presuntiva
a Romaniloru transilvani? Dora acesti Romani se
alunga, dupa daten'a moldovenesca, d'in locuintiele
loru, se despoia de averea loru, se batjocurescu si se
maltrateza? Nu au ei tote drepturile, cari le au toti
ceialalti cetaticeni ai statulu? Nu-si alegu ei depu-
tatii loru pentru dieta, nu s'au numitu d'in sinulu
loru chiaru si oficiali innalti de statu? Tota apesarea
Romaniloru d'in Transilvani'a stã intr'ac'a, cã cã-
toru-va capete aprinse d'intre ei nu li se concede a
calcã in petiore legile tierci ai cãrei cetaticeni sunt si
a agitã pre fatia pentru rescolare contr'a acestoru legi.
Pre deputatulu Vla d u a buna sama nimene nu-lu va
invinovatî cã este pre strictu in privintia conatiunã-
liloru sêi, ci mai virtosu trebue crediutu cã acestu
entusiastu romanu este plecatu a priyi intr'o lumina
mai favoritoria si actiunile nelegale a le esaltatoru
romani, si totu-si acestu deputatu a dechiaratu fran-
cu de-una-dile in dieta, cã Romanii cari au subsem-
natu cunoscutulu pronunsiamentu n'au peccatuitu
numai contr'a legiloru tierci ci chiaru si contr'a in-
teresloru natiunei loru proprie. Elu neci n'a cerutu
absolvirea loru, ci a rogatu numai pre ministeriu,
ca sê-i recumende gratiei monarcului. Omenii ne-
vinovati inse n'au lipsa de gratia!

Intr'acést'a stã asièdara apesarea Romaniloru
d'in Transilvani'a. Ei trebue sê se supuna legiloru
ca si altii! Cu adeveratu o nedreptate strigatoria la
ceriu; destulu de mare pentru a justificã o invasiune
romanesca! Daca cetesce omulu acesta doctrina ne
mai audîta a dlui Bratianu si o pune in fatia acusa-
rei ce elu a espresu contra lui Beust si Andrassy de-
spre tendintie de annessiuni, apoi sêu trebue sê se
indoiesca despre mintea sanetosa a dlui Bratianu si
a ascultatoriloru lui, sêu sê presupuna in Bucuresci
unu gradu de demoralisatiune politica, cu care abiè
rivalizeza cea a cabinetulu grecescu.

Dorere, parerea d'in urma este mai indrepta-
tita. Bratianu si guvernulu romanu, ei sciu prea
bine ca si noi si cealalta Europa, cã monarci'a au-
striaca-unguresca n'are neci unu interesu a legã cu
fortia de sene câte-va milioane de eleminte eterogene,
necivilisate si nepacifice, si cã pentru noi abiè ar'
potè fi o nenorocire mai mare, de cãtu candu Roma-
ni'a pururea neleniscita ar' fi legata politicescu cu

*) A se vedè nr. 174 si 176.

Turinu, in dec. 1868.

Domnule Redactoru!

Ca un documentu despre simpatia si interesulu patriei-mame ve impartiescu — dupa „Unita Cristiana“ — unu articlu ce se ocupa cu cestiunea Transilvaniei. Vi-lu impartiescu in estrasu, de ora-ce contine unele adevururi atatu de mari in catu nu incapu intre angustele margini ale libertatii pressei d'in Ungaria.

Transilvani'a.

Guvernulu ungurescu totu atat'a de tiranicu ca si celu austriacu — de-si voiesce se treca de celu mai liberalu, de-si afirma, ca supusii sei se bucura de tote drepturile imaginabili — tunde ca si Rusia, la magiarizarea varielor natiunalitati d'in cari se compune, adeca a Romanilor resariteni, a poleciloru septemtrionali, a slovaciloru nordu-ostici, a serbiloru de la media-di, a croatoru de la apusu, si a germaniloru de pre la Posionu si Neusilden. Uitandu dechiaratiunile ce le facura in 1849, dupa ce fura batuti, uitandu promisiunile ce le dederu lui Garibaldi, Klapka, Kossuth si Teleki pre candu s'afflau in esiliu, — dupa ce prin ignorantia etnica a dlui Beust s'a taiatu imperiulu in doue staturi independinti, — se facura tirani asemene muscaliloru. Cu dreptu cuventu potea dice „Nou'a Pressa libera“ d'in Vien'a, ca magiarii sunt unu poporu, care nu se scie smulge d'in vechia barbaria hunica. Dispusetiunile guvernului ungurescu actuale tientescu a reduce pre Romani in o conditiune mai rea ca cea a slaviloru, cari, de-si formeza o mare maiortate in Ungaria orientala si in Transilvani'a, sunt tratati precum erau negrii in statele australe ale Uniunei americane. Tirani'a unguiloru contra Romaniloru nu e fabula, ci unu adevuru puru.

Acesti-a in 15 juniu trecutu facura o reprezentatiune indreptata catra Poterile europene. Testulu fu publicatu in „Steua Oriintelului“ si dupa acea in „Reforma“ d'in Florentia, si in „Secclulu“ d'in Parisu. Magiarii fiindu avuti cumparati foia francesca „Constitutionalulu“, care se si fece resunetulu calumneloru magiare in contra Romaniloru.

Ei reprsinta pre Romani ca venduti Rusiei, depingu apoi Romania ca pre unu foculariu de insurectiuni contra despotiloru magiari, ca barbari; pre candu se scie forte bine, ca multime de emisari magiari, bine proviediuti cu bani, sunt imprastiati prin Moldova si Romania mica, cari atitia pentru separatismu si sustienu pre boierii retrogradi. D'in fericire germanii incepu a cunosce, ca sunt sacrificati unguiloru. Galitiani — neobtienendu autonomi'a loru — facu causa comune cu cehii. Croatii — cari prin mandatarii loru sedusi de aurulu magiaru, subscrusera orbescu unu pactu absurdu de uniune, d'in caus'a Fiumei voiescu se revoce acordulu datu, Dalmatia, voindu a fi autonoma, remane desfacuta de tregnulu anesatu Ungariei. Tote aceste cercustari ne indreptatescu a spera, ca Transilvani'a va scil revoca ilegal'a Uniune cu Ungaria proclamatata de imperatulu. Daca Transilvani'a nu ca-

la fundarea Principatelor romane, nu de la ducii Gladu, Gelu si Menomoru, nu de la Aurelianu, ci chiaru de la prim'a venire a coloniloru romane in Dacia, de la divulu Traianu; si daca prin ajutoriulu documinteloru ni-a succesu a lamuri unu singuru punctu d'in vietia acestoru colonie, este destulu, ca se ne de lumina preste unu seculu intregu.

Sub titulu: „Dacier und Romänen“ publicu Dr. Robert Rösler in analele academiei de sciintie d'in Vien'a (Tom. LIII 1867) unu tratatu despre istoria Romaniloru de la Aurelianu pana in seculu alu XII, unu studiu criticu atatu cu privire la cestiunea romanitatiei nostre catu si cu privire la locuintele Romaniloru pana la seculu XII-le. Ca se ni potemu da o parere despre opulu autorului, este de lipsa, ca se cunoscemu mai antaiu, cum delega autorulu aceste doue cestiuni grave.

Intrebarea antaia o aflamu (pag. 78, 79) astfelu delegata:

„Inimicetia continua ce era intre provinci'a romana si intre Dacia ce locuia partile a fara de Dacia, era cu multu mai mare, de catu se sufera o contopire a Daciloru cu Romanii.“

Insu-si Dr. Rösler ne spune, ca numai pana atunci a fostu indoiela despre romanitatea nostra, pana candu Europa nu ni-a cunoscutu limb'a; asiè dara vedemu aici finita o lupta ce a duratu mai multu de unu seculu intre scrietorii straini si romani, caroru mai totu-de-un'a ca premiu literariu le erau rezervate furcele.

A dou'a intrebare, atinsa inca de Petru Maioru, era de Dr. Rösler scosa de nou la lumina, este ca unde au fostu locuintele Romaniloru pana la alu XII-le. D'insulu afla, ca noue ni lipsesce istoria de la Aurelianu pana la fundarea Principatelor romane; de aci conchide, ca pana in tempulu acest'a n'au existatu de locu Romani in Dacia traiana, si ca

stiga asta, daca unguirii si adi canta: „Uniune seu Morte“, cine se va mai indoi . . . . . ? Adi nu e nici o necesitate politica pentru existinta unu regnu ungurescu polietnicu. Principieloru istorice succese dogma natiunalitatii. Romanii, cast serbii si cehii, au dreptulu a se constitui independenti. Cele 5 milioane de unguri sunt liberi in campiele si pustele lor; deci fia umani, culti si instruiti, si voru vedè, ca diferitele natiuni ce-i incungiura, departe de a-i impiedeca in desvoltarea loru intiele-suale si comerciale, le voru fi nesce bunii amici.

I. C. D.

Cuventarea deputatului Miletics

tienuta in siedintia d'in 26 noevmre a casei represintantiloru.

(Urmare.)

Ni-se imputa, ca prin „arondarea comitatelor“ minoritatea aru fi espusa maiortatii, si s'aru oprime prin acest'a; deca aru fi asiè, apoi acest'a s'aru intempra si in acele comitate, in cari dupa form'a loru de asta-di sunt maiortati si minoritati, asiè in catu tocmai aru trebui straformate; scupulu arondare e, ca comitatele impartite dupa natiunalitati se fia catu mai omogene, ca astu-feliu natiunalitatile singuratece nu numai se capete terenu pentru desvoltare, ci se se puna capetu si certelor; acolo, unde si dupa arondare aru mai remane minoritati, aceste nu se voru potè oprime, de una parte pentru ca si proieptulu nostru li asigura limb'a, de alta parte era-si pentru ca membrii maiortatii nu voru posedè drepturi civile si politice descebite, ci totu avantajulu loru va fi, ca limb'a maiortatii va fi oficiala, fara ca limb'a minoritatiei insemnate se fia eschisa, si acesta dispusetiune nu e nedrepta, cu atatu mai putienu, pentru ca limb'a celoru ce intr'o parte sunt in minoritate, intr'altu locu se va bucura de avantajele maiortatii, si tota maiortatea, considerandu natiunalitatea sa, care intr'altu tennutu e in minoritate, va fi drepta la alegerea oficialilor; — tocmai atunci, deca de una parte se va enuntia prin lege, ca limb'a maiortatii e oficiala, deca dara acest'a se pune afara de tota indoiela, si deca de alta parte natiunalitatile se concentreza, in catu se pote, — numai atunci voru incea frearile, administratiunea publica va fi mai usora, si partile politice nu se voru forma dupa natiunalitati, ci dupa interesele meritorie politice si materiale, statulu se va intari prin acest'a, si institutiunile constitutiunale se voru desvoltà. In fine deca temerea, ca maiortatea va oprime minoritatea, ar' fi de ajunsu spre a discredità ore-care institutiune, atunci aru trebui se n'icimiu insa-si constitutiunea si institutiunile constitutiunale, pentru ca la acestea atatu in cercurile mai inalte, catu in cele de midi-locu, precum si in cele inferiore maiortatea e totu-de-un'a contrari minoritatiei, si tocmai in numele aperecei minoritatiei absolutismulu seu celu putienu guvernulu nerespondietoriu pretinde drepturi, cari nimicescu drepturile constitutiunale: legea si guvernulu respundietoriu sunt de ajunsu spre aperece minoritatiei. Dreptu e, ca conformu starei de asta-di a mai multoru comitate aliantia minoritatiloru se nimicescu dreptulu naturalu alu maiortatii relative in privintia natiunalitatii si a limbei, seu pre cum propune proieptulu comisiei centrale, ca numai limb'a magiara se fia pretotinderea oficiala, si anume intr'una ticra, in care locuescu cam la vr'o trei milione de slovaci si ruteni, la vr'o trei milione de romani, si unu milionu si diumetate de serbi!

Sunt omeni, cari afirma, ca pretinsunile nostre aru

Romanii d'in Transilvani'a, Banatu si Romania au emigratu pre la inceputulu seclulu XII. d'in Bulgaria (pag. 79 lit. d.), in urm'a unu refluxu, nu d'in ore-cari impregiurari politice de catu mai multu ca ciobani. Acest'a este resolvirea unei enigme pana acum neintiesca la istoricii austriaci, cu carea Dr. Rösler si-a castigatu unu renume mare in tota Germania.

Argumentulu celu mai puternicu alu criticulu se culmizeza in impregiurarea, ca nece o cotate, nece unu orasiu, nece unu satu d'in cate au fostu fundate pre tempulu domnoriei romane in Dacia, nu si-au pastratu numele seu la Romanii de adi, de unde se vede, ca dupa retragerea coloniloru prin Aurelianu Dacia a remasu tabula rasa.

Èta ce dice d'insulu: „Pana la cercetari mai de parte si pote mai adunce prin scrutatorii romani, sta asertiunea: Nice unulu d'in locurile mai insemnate ale romaniloru nu si-au pastratu numele seu vechiu. Tote satele si orasiile d'in Romania, Banatu si Ardelu sunt fundate d'intr' unu tempu cu multu mai tardiu, si satele si orasiile d'in Banatu si Ardelu nu si-au numirile loru de la Romani, cari la nece unulu nu i-au datu nume, ci ei au primitu numai pre cari le-au aflatu.“

Totu asertiunea acest'a si-o repetiescu inca istorico-criticulu germanu si in brosiura sa intitulata: „Die Anfänge des walachischen Fürstenthums“, ca un'a d'in cele mai grave si mai neresturnavere argumentatiuni (pag. 34).

Totu in cartea acest'a, la pag. 38. aflamu urmatoriele sire: „Si asiè existinta de numiri de locuri singuru nu va potè se probeze nici o data, ca in Dacia ar fi remasu vre o populatiune insemnata.“

Dupa aceste citate, omulu nu ar' sci voia si nevoia criticulu germanu, celu putienu inse va cunosce ori si cine in

noi. Bratianu scie forte bine ca noue nu ni pote trebu Romania, inse de o parte elu trebue se tiena populu intr'o stare iritata, ca se incuviintieze mediu-locule pentru esecutarea planuriloru unei Romanie mari, era de alta parte trebue se infatiseze inarmarile extraordinarie ca urmare a periculeloru extraordinarie, ca-ci altmintrea Port'a si celealte poteri ar' petè rechiamà cu dreptu, ca Romania trece preste massimulu armatei sale de 30,000 statoritu prin conventiune.

Dlu Bratianu dice, ca imperatulu Napoleonu inca sciu despre transportulu armelor, — acest'a inse nu documenteaza nici de catu, ca daca domni Romanii, in visurile loru de potere mare, ar' cuteza a innainta ce-va prea tare, Napoleonu dora n'ar' pasi cu unu veto contra lor. A scil ce-va si a proba ce-va, nu este totu atat'a. Daca Napoleonu ar' fi aprobatu inarmarile, dlu Bratianu de buna sama n'ar' fi intrebuintiatu espresiunea dubiosa, ca imperatulu francesiloru a „fostu instruitu“ despre inarmari. In aceste cuvinte jace o modestia extraordinaria, pentru ca „instruitu“ am fostu si noi despre transporturile de arme, fara de a le urmarì cu simpatiele nostre. Moderatiunea cea mare a lui Bratianu celu sanguinicu in espresiunile sale documenteaza de nou, ca politic'a francesca nu este favoritoria planuriloru guvernului d'in Bucuresci; si insu-si Bratianu pare a simti, ca nici ajutoriulu prusescu si rusescu nu este atotu puternicu, si ca prin urmare totu-si ar' fi bine, daca s'ar' potè trage in complicitate si Imperatulu Francesiloru. In acesta privintia inse suntemu deplinu lenisciti, pentru ca pana candu in Romania voru portà rolulu conducatoriu barbati ca Bratianu, Franci'a nu si-va uità de sene atatu de tare, in catu prin favorisarea aspiratiuniloru romane se servesca unoru interese, cari suntu chiaru contrarie cu ale sale.“

In nr. viii. voru urmà reflessiunile nostre la acestu articulu.

Cetimu in diurnalulu oficialu de Bud'a-Pest'a:

„Avendu in vedere propunerea ministrului nostru ung. la despartimentulu Cultelor si Instructiunea publica, pre episcopulu gr. cat. de Ghier'la Ioanu Vancea l'am numitu Arciepiscope si Metropolitanu de Alb'a-Iuli'a.

Datu Bud'a, 21 noevmre, 1868. e. n.

Franciscu Iosifu, m. p.

Publicatiune!

Asociatiunea literaria d'in Orasiulu Buteni si-va tienè adunarea generale anuale in 20 a lunei curinte, dupa a media-di la 2 ore, cu care ocaziune se voru desbate tote agendele clasificate in statute, pentru care scopu se invita cu totu respectulu membrii d'in giuru ai acestei Asociatiuni, ca se binevoiesca a se infatisia la terminulu defiptu.

Presidiulu Asociatiunei.

F O I S I O R A .

Dacia si Romanii

La intrebarea, unde au fostu asediati pana in seculu alu XII-le, de Nic. Densusianu.

I.

In istoria Romaniloru d'in Dacia traiana aflamu unu periodu de nou seculi, despre cari datele istorice nu ne facu nici o mentiune, seu de-si aflamu ici si colè la scrietorii straini nesce notitie sporadice, tote acele pana acumu inca nu sunt de ajunsu spre a implè intreg'a lacuna istorica.

Periodulu de la Aurelianu pana in seculu alu XII-le este acoperitu de intunereculu evului mediu, si atatu starea politica catu si sociala a Romaniloru se tiena pana asta-di de imperiulu controverselor.

Cei mai multi istorici romani, pre langa acea ca trecura d'in vedere punctele cele mai principali d'in istoria Romaniloru, lasara si acestu periodu ne discutatu, unii multi-mindu-se a-si da o profesieune de credintia, altii o parere, era altii, basati pre traditiuni, altii basati pre istorici cu multu mai tardii, cu pucina critica, se incumetara a scote ce-va lumine. —

Istoria inse nu se scrie neci pre credintie neci pre pareri, chiar' si traditiunile joca numai unu rolu secundariu in totu studiulu istoricu si servescu mai multu de materialu poetiloru, de catu istoriei adeverate.

Chiar' de ar' fi credintia si parerea acestoru ori-catu de adeverate, daca ne lipsescu probele istorice, cautu se cadia d'in sinea tribunalulu criticu.

D'in cate documinte istorice sunt descoperite pana asta-di, sunt destule ca se scriemu asta-di istoria vietiei politice si sociale d'in acesti nou seculi; trebe numai aduna e si date la lumina. Noi nu trebue se ne incepemu istoria de

